

TEKST 18: Umarpagten: Om ikke-muslimers (dhimmiers) status under muslimsk herredømme (600-800-tallet)

Umarpagten udgør en samling af begrænsninger og privilegier, der er blevet tiltrådt ved traktatindgåelse mellem erobrende muslimer og undertvungne ikke-muslimer (dhimmier). Dele af pagten stammer formentlig fra ca. 637, efter 'Umar d. 1.s erobring af det kristne Syrien og Palæstina. Ved tilføjelse af hævdvunden praksis og præcedens blev pagten dog senere udvidet. Trods dette blev hele pagten tilskrevet 'Umar. Der er mange varianter af teksten, og forskere afviser, at den tekst, som den fremstår nu, alene kan være fra 'Umar d. 1.s pen. Det er derfor almindeligt antaget, at dens nuværende form stammer fra omkring det niende århundrede. Umarpagten har tjent til at regulere forholdet mellem muslimer og "Bogens folk" såsom jøder og kristne, frem til i dag. Teksten er bl.a. bevaret hos den muslimske jurist Abu Bakr Al-Turtushi (1059-1127) i hans værk "Kongernes lampe" (Siraj al-Muluk).

Vi hørte 'Abd al-Rahman ibn Ghanam¹ erklære følgende:

15 Da 'Umar ibn al-Khattab, må Gud finde velbehag i ham, tildelte Syriens kristne fred, skrev vi følgende til ham:

I Allahs den Nådiges den Barmhjertiges navn.

20 Dette er et brev til Allahs tjener, 'Umar, de troendes leder, fra de kristne (fra den og den by). Da I [muslimerne] rejste jer imod os, bad vi [de kristne] jer om at beskytte os,² vore efterkommere, vores ejendom og vore trosfæller, og vi forpligtede os til at vi:

Ikke vil bygge nye klostre, kirker, eneboerhytter eller munkeceller i vore byer eller i nærheden af dem.

Vi vil ej heller hverken om dagen eller om natten reparere de kirker og klostre, som forfalder, eller forny dem, der måtte ligge i de muslimske kvarterer af byen.

25 Vi vil ikke nægte muslimer adgang til vore kirker, hverken om dagen eller om natten.

Vi skal holde vores porte vidt åbne for forbipasserende og rejsende.

Vi skal give alle muslimer, som kommer forbi, kost og logi i tre dage.

Vi vil ikke huse nogen spion i vore kirker eller i vore huse, eller skjule nogen fjende af muslimerne.³

¹ Teksten angives altså hos Al-Turtushi som en form for standardskrivelse forfattet af 'Abd al-Rahman ibn Ghanam Al-Ash'ari (d. 697), der skulle have tilhørt de ledende arabiske kredse under 'Umar, og som en del hadith-tekster også tilskrives. Dateringen og forfatterskabet er dog som sagt omstridt.

² Beskytte os: eller vores egen person, dvs. vores liv

³ Der tænkes muligvis primært på byzantinerne

Vi vil ikke lære vore børn Koranen.

Vi skal ikke vise [udøve] vor religion offentligt eller forsøge at omvende nogen til den.

Vi skal ikke forhindre nogen fra vor familie i at gå over til islam, hvis de ønsker det.

5 Vi skal vise respekt over for muslimerne og i vore forsamlinger give dem lov til at sidde i vort sted, når de ønsker det.

Vi vil ikke efterligne muslimerne i vores påklædning, hverken m.h.t. hatte,⁴ turbaner, sandaler eller hårets skilning.

Vi vil ikke gøre brug af deres sproglige udtryk [hilsner] eller antage deres efternavne.

Vi skal ikke ride med sadler.

10 Vi skal ikke bære sværd eller våben af nogen art, eller besidde dem hos os.

Vi skal ikke indgravere arabiske indskrifter på vore ringe [seg].

Vi skal ikke sælge vin.

Vi skal få vort hår klippet [pandehåret] på den forreste del af hovedet.

Vi skal altid være klædt på samme [traditionelle] måde, uanset hvor vi er.

15 Vi vil bære bælte[r*zunnar*] om vort liv.⁵

Vi skal ikke sætte vore kors på vore kirker eller fremvise vore kors eller hellige bøger ved muslimeres veje eller ved deres markedspladser.

Vi vil kun bruge vore skralder af træ⁶ i vore kirker på en meget let måde.

20 Vi vil ikke recitere vore bønner med høj stemme under gudstjenesten i vore kirker, eller når en muslim er i nærheden.

Vi vil ikke bære palmegrene eller helligbilleder i procession i gaderne.

⁴ *Qalansuwa* – en konisk hat

⁵ Der er tale om et særligt bælte – *zunnar* (eller *zonnar/zonar*) – der skulle gøre en dhimmi genkendelig som en person med lavere status end muslimer.

⁶ *Naqus*: et stykke træ, hvormed, der frembringes en klaprende lyd, som kristne i Orienten brugte (og endnu bruger) i stedet for kirkeklokker. Meningen er altså her, at træskralderne kun må bruges på en måde, der ikke vækker opsigt eller generer muslimer.

Vi vil ikke synge højt under begravelse af vore døde eller bære antændte lys i muslimernes gader eller ved deres markedsplads.

Vi vil ikke komme tæt på dem [muslimerne] med vore begravelsesprocessioner.

Vi vil ikke antage nogen slave, der tidligere har tilhørt en muslim, eller spionere i deres huse.

5 Vi vil ikke bygge vore huse højere end deres.

- Da jeg bragte brevet til 'Umar, må Allah finde behag i ham, tilføjede han sætningen:

Vi vil ikke slå en muslim.

10 Alt dette lover vi på vore egne og vore trosfællers vegne at overholde og modtage beskyttelse fra jer til gengæld; og hvis vi overtræder nogle af de betingelser for sikkerhed i denne pagt, da mister vi jeres beskyttelse [dhimma] og I kan frit behandle os som fjender og oprøre.⁷

J. M. Rosenløv: *Kalifatet – Dets ekspansion og det muslimske herredømme i Palæstina og Syrien* (2014)

15 Teksten er bevaret hos den muslimske jurist Abu Bakr Al-Turtushi (1059-1127) i hans værk *Siraj al-Muluk* (udg. Kairo 1872) s.229f. Her efter Jacob Marcus: *The Jew in the Medieval World: A Sourcebook, 315-1791*, (1938),s. 13-15 og N. A. Stillmann: *The Jews of Arab Lands: A History and Source Book* (1979) s.157f.

⁷ Ifølge Koranen skal oprør straffes med døden, se f.eks. Sura 5,33